

UDK BROJEVI: 616-099(497.113)"2013/2014"
COBISS.SR-ID 229599244

ISSN 1451-1053 (2016) br.3 p.37-44

TROVANJA 2013 / 2014

POISONING 2013/2014

Nikola Gavrilović, Mihaela Budinski, Borislav Davčik, Kornelija Jakšić-Horvat
DOM ZDRAVLJA SUBOTICA, SLUŽBA HITNE MEDICINSKE POMOĆI, SUBOTICA

Sažetak: **Uvod:** Supstance koje su po svojim obeležjima, količini i koncentraciji strane organizmu, oštećuju strukturu i funkciju tkiva i izazivaju određene posledice su otrovi. Trovanja su zadesna, samoubilačka i ubilačka.

Cilj rada: Cilj rada je da se tokom dvogodišnjeg perioda analizira učestalost trovanja, kao i način i sredstva u kojima je bila pozivana SHMP.

Materijal i metodologija: Retrospektivna analiza lekarskih protokola SHMP Subotica u periodu 01.01.2013.-31.12.2014. godine koji su se odnosili na trovanja ili suicide koji su pokušani trovanjem.

Rezultati: U toku 24 meseca bilo je 570 intervencija SHMP zbog trovanja. Po godinama skoro za 1/3 više u 2013. godini, a po polu duplo više je bilo muškaraca 378 (66.3%), dok po starosnoj distribuciji je bio ujednačen pokušaj trovanja između 30 i 50 godina starosti sa naglašenim vrednostima u 2013. godini. Preko 90% trovanja je bilo putem gutanja dok je 2,1% je bilo venskim putem. Alkoholizam je dominirao sa oko 55,1%, sedativi sa 27,%. Bilo je 2 (0.8%) pokušaja sonom kiselinom, po 1 (0,4%) sa antifrizom i insekticidom, 4 (1,7%) pesticidom, 4,2% je bilo pokušaja sa PAS-om. Razlozi trovanja su bili: suicid 202 (36.7%), zadesno 13 (2,3%), narkomanija 14 (2,4%). Transportovano je 96,7% pacijenata u bolnicu, terapija je primenjena u sanitetskom vozilu tokom transporta do bolnice u 16.5% slučajeva, smrtni ishod je bio kod 2 (0,8%) pacijenata. Prema težini trovanja hemodinamski nestabilno je bilo 4,2%, a 95,8 je stabilno.

Zaključak: Trovanja spadaju u bolest današnjice. Brzo reagovanje, poznavanje socijalnih aspekata kao i podneblje sa dobro uzetom anamnezom može se dejsstvovati i ne stati odmah posle uklanjanja opasnosti, vec tražiti i otkloniti uzrok koji je bio okidač za takav postupak

Ključne reči: Trovanja spadaju u bolest današnjice. Brzo reagovanje, poznavanje socijalnih aspekata kao i podneblje sa dobro uzetom anamnezom može se dejsstvovati i ne stati odmah posle uklanjanja opasnosti, vec tražiti i otkloniti uzrok koji je bio okidač za takav postupak

KORESPONDENCIJA/CORRESPONDENCE

Nikola Gavrilović

Dom zdravlja Subotica, Služba hitne medicinske pomoći, Subotica

Telefon: 024 551 373, E-pošta: gavrilovicnikola@yahoo.com

Rad primljen: 04.12.2016. godine

Rad prihvaćen: 16.12.2016. godine

Objavljen u elektronskoj i štampanoj verziji: decembar, 2016. godine

UVOD

Otrovi su supstance koje su po svojim obeležjima, količini i koncentraciji strane organizmu, oštećuju strukturu i funkciju tkiva i izazivaju određene posledice. Otrovi mogu biti mineralnog, biljnog i životinjskog porekla [1], a po načinu nastanka trovanje može biti:

- zadesno,
- samoubilačko i
- ubilačko.

Otrov može da bude unet u organizam na tri načina:

- preko usta (gutanjem),
- preko respiratornog sistema (udisanjem) i
- preko kože (kontaktno).

Intoksikacija je stanje uzrokovano trovanjem otrovima ili prekomernim uzimanjem normalno neškodljivih supstanci [2]. Najčešće intoksikacije kod ljudi su intoksikacija psihoaktivnim supstancama, alkoholom, kofeinom, nikotinom, vodom, itd. Štetnost najviše zavisi od načina i količine unete toksične supstance. Za takvo nešto postoje vulnerabilne grupe kao što su deca i stare osobe i ljudi sa zdravstveno kompromitovanim sistemom, i zdravstveno-socijalno ne prihvatljivim navikama kao što je alkoholizam.

Osnovni znaci otrovane osobe su direktno povezani sa količinom, brzinom, koncentracijom i načinom na koji je otrov unet u organizam [3]. Korozivne materije u dodiru sa kožom izazivaju opekotine, progutana sredstva izazvaće mučninu, povraćanje, tečnu stolicu, a ako su udahnuti osećaj gušenja i nagon na kašalj [4].

Simptomi i znaci:

- boja kože - bleđa (trovanje nikotinom), crvena (etilni alkohol, ugljen monoksid, cijanid),
- miris - na badem (trovanje cijanidima), beli luk (arsenovodonikom), aceton (metilni alkohol i salicilati),
- koma - najčešće nastaje kod trovanja lekovima, ugljen monoksidom i alkoholom,

- halucinacije - alkohol, gljive, organofosfati,
- zenice - široke kod trovanja atropinom, nekim gljivama, alkoholom, sužene zenice kod trovanja morfinom, organofosfatima, pilokarpinom,
- nistagmus - (podrahtavanje očnih jabučica) kod trovanja alkoholom i barbituratima,
- smetnje vida - slepilo (metilni alkohol), diplopija (etilni alkohol i nikotin),
- žutica - trovanje gljivama, benzinom, fosforom,
- jaka salivacija - (lučenje pljuvačke)-trovanje organofosfatima, nikotinom,
- suva usta - trovanje nikotinom i antihistaminicima i
- poremećaj srčanog rada - nikotin, organofosfati i lekovi [3].

CILJ RADA

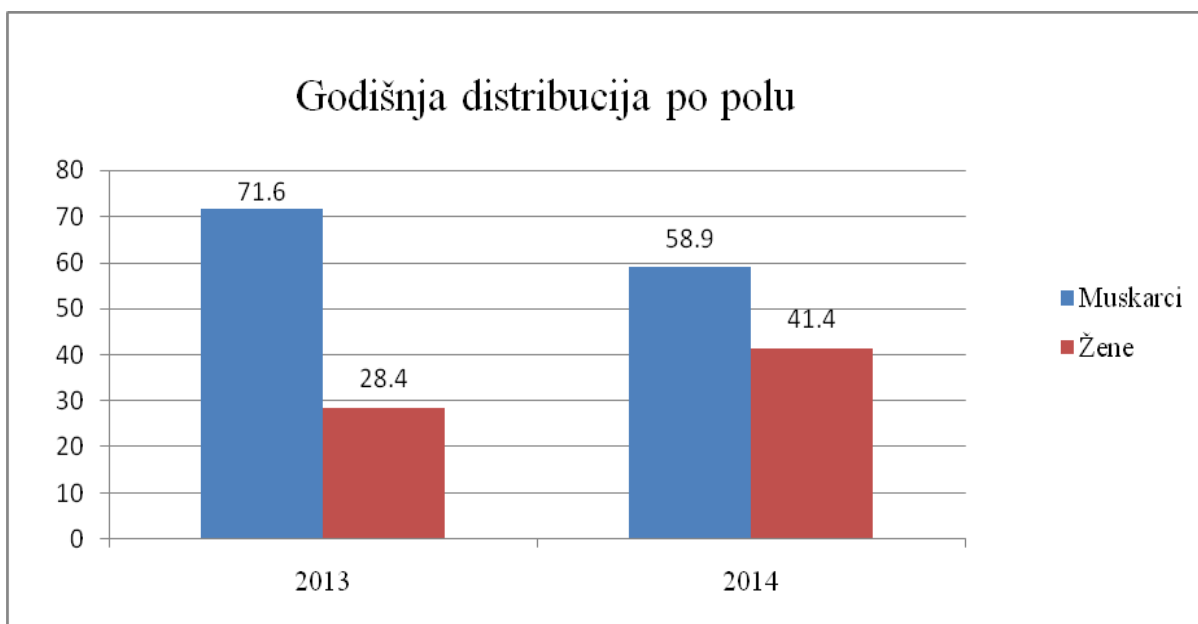
Cilj rada je da se tokom dvogodišnjeg perioda analizira učestalost trovanja, kao i način i sredstva u kojima je bila pozivana SHMP.

MATERIJAL I METODE

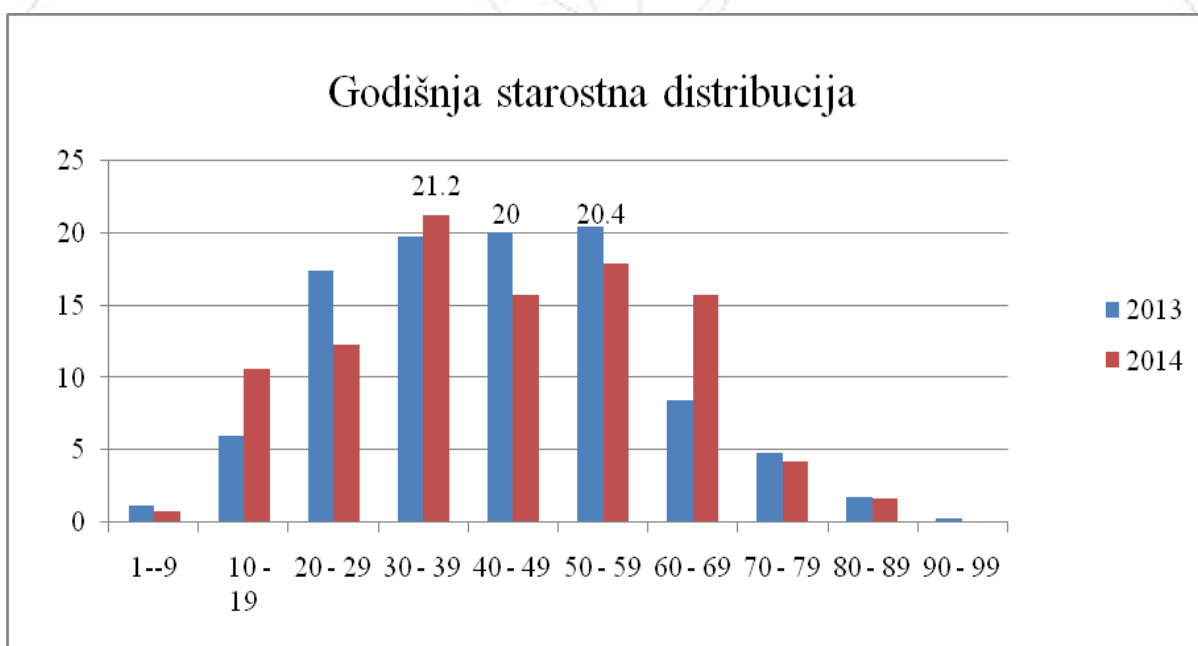
Retrospektivna analiza lekarskih protokola SHMP Subotica u periodu 01.01.2013.-31.12.2014. godine koji su se odnosili na trovanja ili suicide pokušani trovanjem. Podaci su obrađeni χ^2 testom i u ANOVA statističkoj metodi.

REZULTATI

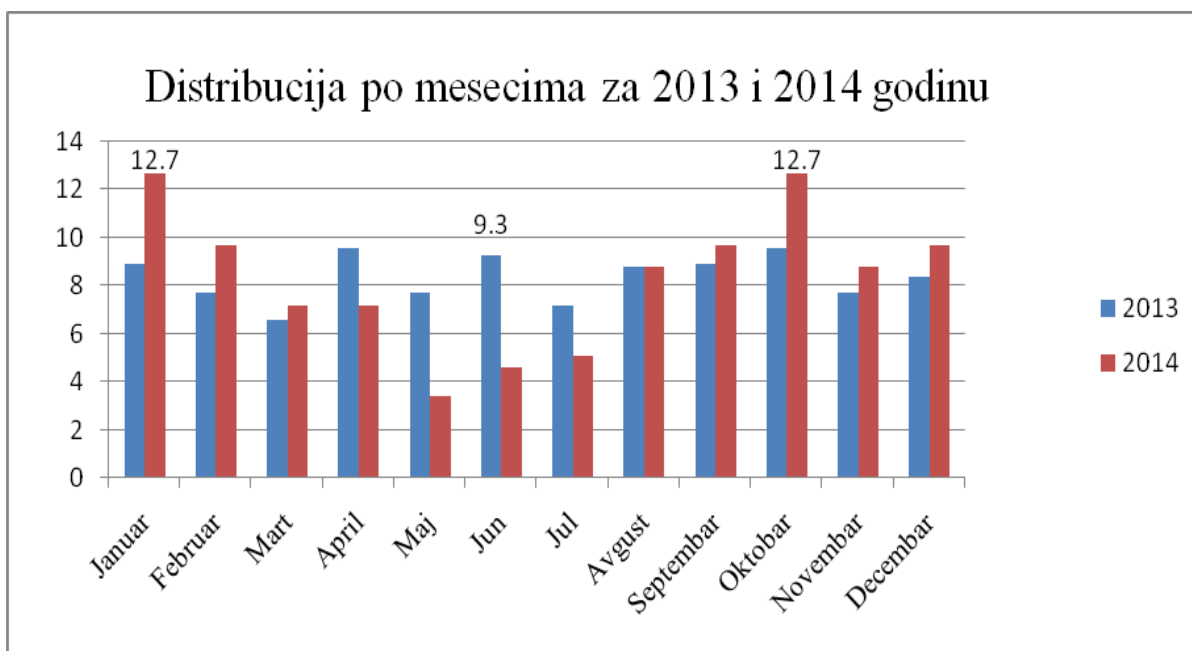
Za period od 24 meseci, od 1.01. 2013. do 31.12. 2014. godine bilo je 21.338 (2013. godini 11167, a 2014. godini 10.171) poziva da lekarska ekipa izađe na teren zbog trovanja, što je 570 ili 2.67% po godinama 2013. god 334 (3%), a 2014. god. 236 (2,3%).

Grafikon br.1 Godišnja distribucija po polu
Grafikon godišnje distribucije prikazuje da je u obe ispitivane godine dominirala muška populacija.

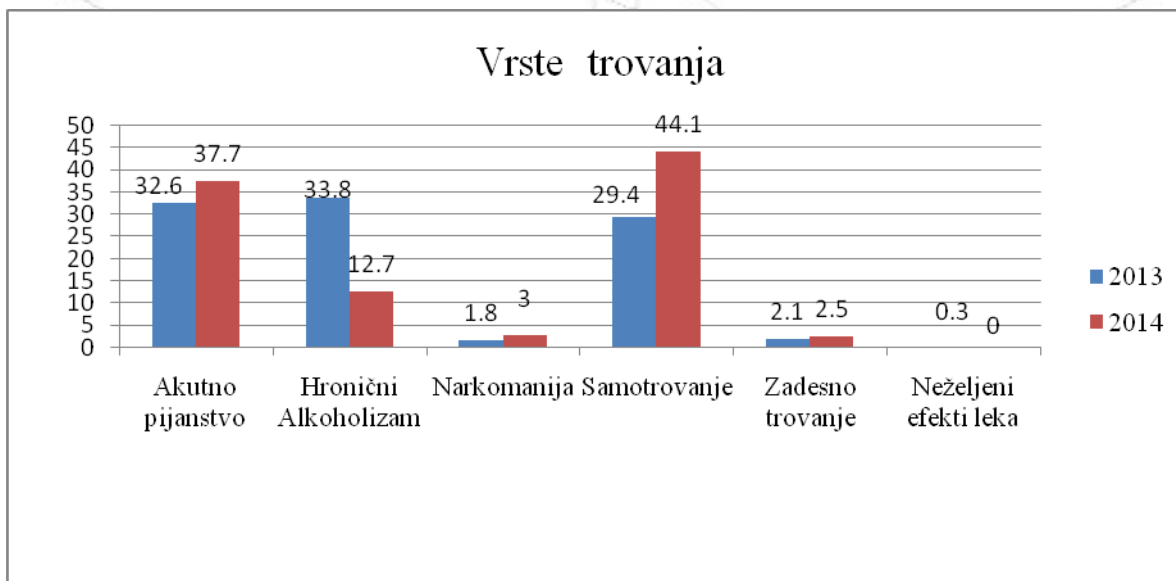

Grafikon br.2 Godišnja starostna distribucija
Starosna distribucija pokazuje da je u 2013. godini najviše trovanja bilo u 5-oj i 6-oj deceniji, dok je 2014. godine najviše bilo trovanja u 4-oj deceniji života.

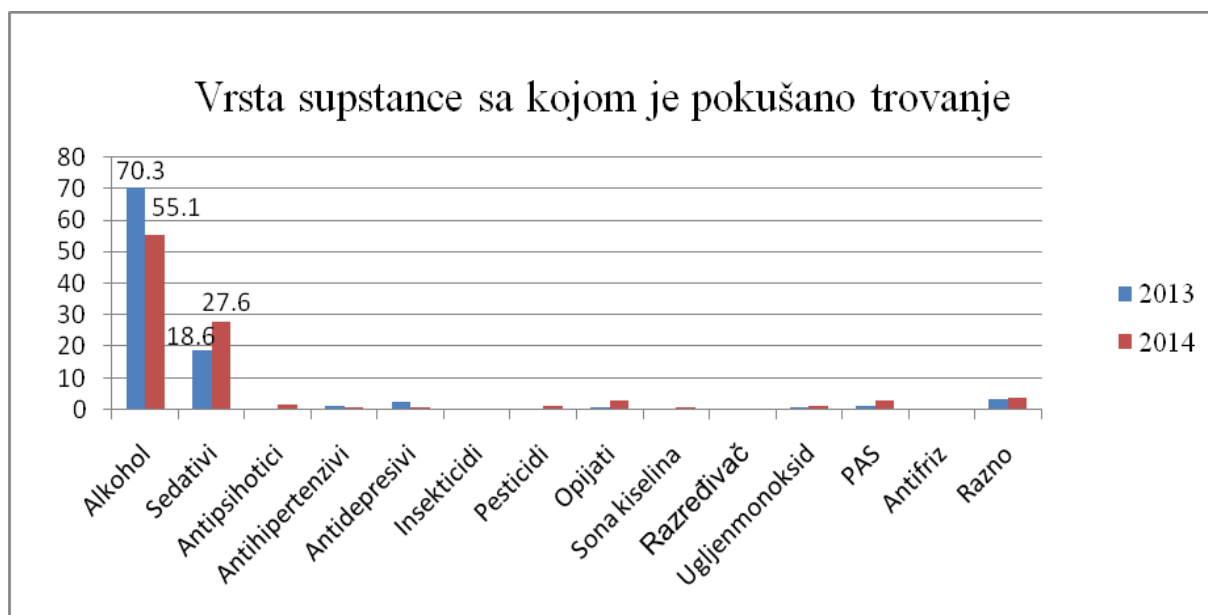
Grafikon br.3 Godišnja distribucija po mesecima

U 2013. godini broj slučajeva trovanja je bio ujednačen po mesecima, dok je u 2014. godini pik bio u januaru i oktobru mesecu, a najmanji broj slučajeva trovanja je bio u maju i junu mesecu.

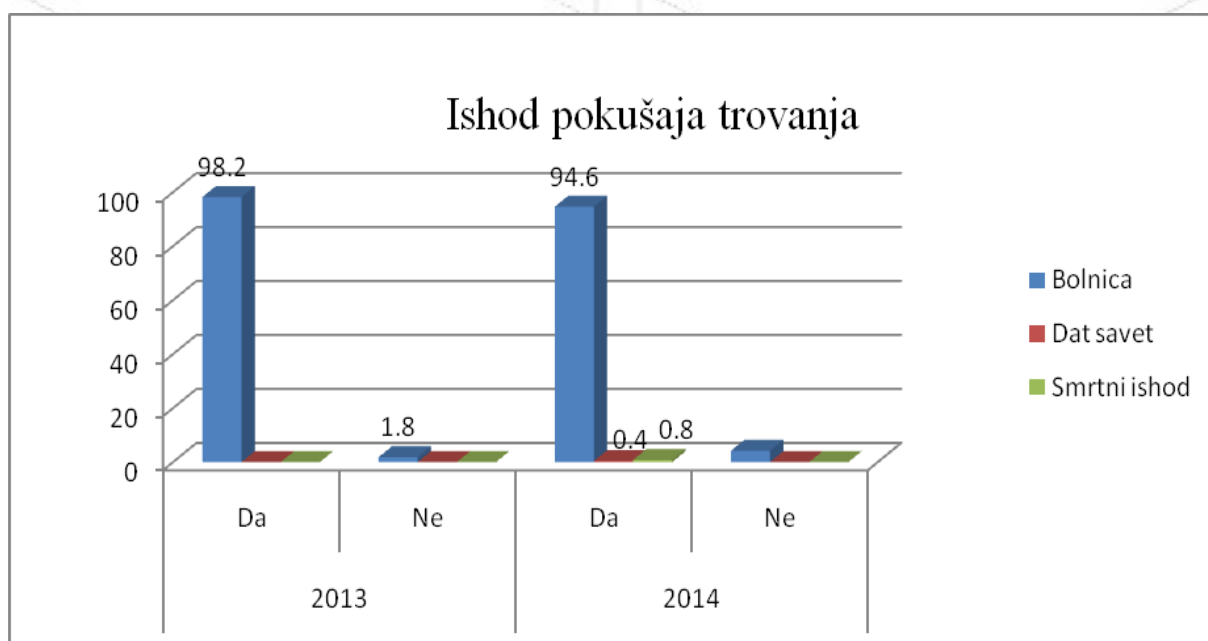
Grafikon br.4 Vrste trovanja u 2013. i 2014. godini

Uglavnom su trovanja bila vezana za alkoholizam usled akutno napitog stanjaili hroničnog alkoholizma, a u suicidalne svrhe je bilo pokušaja skoro za 1/3 više u 2014. godini. Bilo je i zadesnih trovanja ujednačenog inteziteta za svaku ispitivanu godinu.

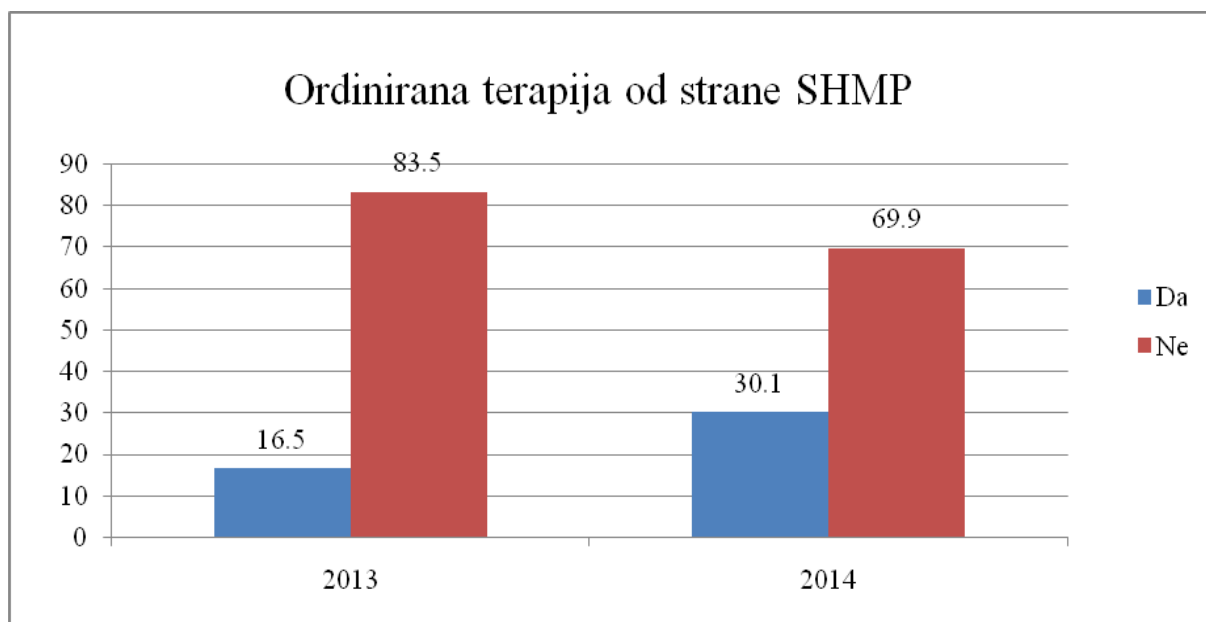
Grafikon br.5 Supstance sa kojima je pokušano trovanje

Vodeća supstanca za trovanje je alkohol, ali odmah za njim su sedativi koji su danas dostupni skoro svima i najčešće su sredstvo za oduzimanje sopstvenog života. Korišćeni su i antidepresivi i antihipertenzivi, a u malom procentu razređivač i antifriz.

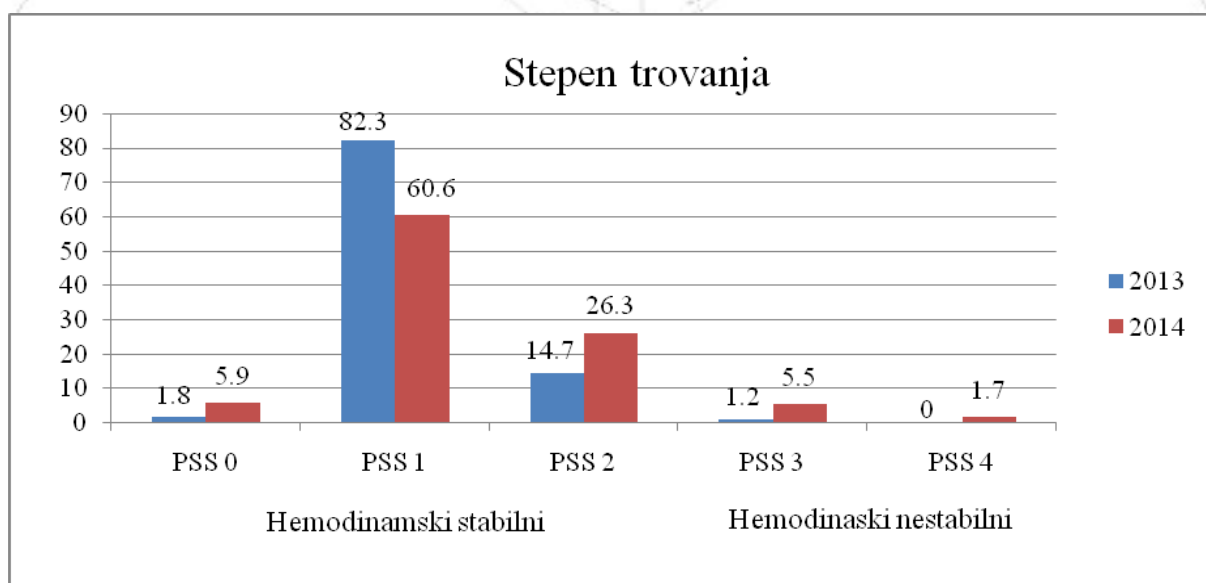
Grafikon br.6 Ishod pokušaja trovanja

Ujednačen procenat za obe istraživane godine je transportovan za bolnicu, s tim da je u 2014. godini bilo smrtnog ishoda kao i pacijenata koji su bili samo savetovani.

Grafikon br.7 Ordinirana terapija od strane SHMP

Mali procenat pacijenata je dobio terapiju na putu za bolnicu u smislu antidota za otrov.

Grafikon br.8 Stepen trovanja

Najveći procenat trovanja je bio hemodinamski stabilan.

DISKUSIJA

Ukupno za dve godine je bilo 570 trovanja, a po godinama zasebno u 2013. godini je bilo 334 trovanja, dok je u 2014. godini bilo 236 trovanja. Po polu su dominirali muškarci, starostne dobi u 2013. godini od 30 do 50 godina, dok su u 2014. godini od 30 do 40 godina. Trovanja po mesecima u 2013. godini su bila ujednačena dok je u 2014. godini pik bio u januaru i oktobru, a najmanje u maju i junu mesecu. U najvećem procentu to je bio alkoholizam, bilo da je u pitanju akutno napito stanje ili hronični alkoholizam. Odmah sledeći razlog trovanja je samotrovanje, pored narkomanije koja je procentualno niska u odnosu na broj trovanja na godišnjem nivou, veoma mali broj je bilo zadesnih trovanja. Prema statistici alkohol i sedativi su najčešći agensi sa kojima je izazvano trovanje, dok je razređivač, antifriz, ugljenmonoksid, insekticidi, pesticidi, sonda kiselina u niskom procentu. Prema podacima Američkog centra za kontrolu trovanja za 2010. najčešća trovanja su analgetici 11%, sredstva koja se koriste u domaćinstvu 7,3%, hipnotici, sedativi, antipsihotici 6% [4]. U svetu trovanja sa smrtnim ishodom počinju da preuzimaju potpuni primat čak i do 80% kod trovanja sa smrtnim ishodom najčešći razlog je samoubistvo, zloupotreba, a i greška u terapiji ili nepravilna upotreba leka. Trend suicida lekovima je u porastu, tako u SAD od 1999. do 2005. godine. Broj je udvostručen i to su muškarci između 35 i 44 godina starosti [5]. Kod nas u Godišnjaku Centra za kontrolu trovanja VMA iz 2010. godine 47% su koristili alkohol, 35% lekove a na trećem mestu su korisnici psihoaktivnih supstanci (PAS) 8% [6].

Pacijenti su najvećem procentu transportovani za bolnicu, dok je u 2014. godini 0,4% savetovano, a 0,8% je sa smrtnim ishodom. U malom procentu je SHMP bilo toliko sigurna da je mogla delovati sa adekvatnim antidotom i pacijenti su uglavnom na vreme sprečeni u svom delu te su u bolnicu uneti hemodinamski stabilni.

ZAKLJUČAK

Trovanja spadaju u bolest današnjice. Brzo reagovanje, poznavanje socijalnih aspekata kao i podneblje sa dobro uzetom anamnezom može se dejstvovati i ne stati odmah posle uklanjanja opasnosti, već tražiti i otkloniti uzrok koji je bio okidač za takav postupak.

LITERATURA

1. <http://bs.wikipedia.org/wiki/Intoksikacija>
2. Vesna M., Aleksandra B., Univerzitet u Beogradu Farmaceutski fakultet – Katedra za toksikologiju, Akutna trovanja lekovima 2012;62: 83 - 91
3. <http://www.stetoskop.info/Trovanje-otrovima-407-s3-content.htm>
4. <http://www.hitnapomocns.org.rs/%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D0%B0/>
5. Bronstein AC, Spyker DA, Cantilena LR, Green JL, Rumack BH, Dart RC. 2010 Annual Report of the American Association of Poison Control Centers` National Poison Data System (NPDS): 28th Annual Report. Clin Toxicol 2011; 49:910-41.
6. Paulozzi LJ, Annest JL, Unintentional poisoning deaths – United States, 1999 – 2004. MMWR 2007; 56:93 - 6
7. Godišnjak Centra za kontrolu trovanja, Vojnomedicinska akademija 2010

POISONING 2013/2014

Summary:INTRODUCTION: Poisons are substances that are by their character, amount or concentration harmful to the tissue. There are three types of poisoning: accidental, suicidal and homicidal

AIM: To analyse cases of poisoning during two years, in which was called emergency, and to determine incidence, method and means of poisoning

MATERIALS AND METHODS: Retrospective analysis of Emergency medical records in Subotica during 2013/2014

RESULTS: During 24 months there were 570 calls to the Emergency related to poisoning. Incidence was higher in 2013 by third. Men were slightly more represented (378 - 66, 3%) and there was no age difference between victims in 30s and 50s. Most frequent method was taking poison by swallowing (90%), succeeding was intravenous poisoning (2, 1%) Most frequent poisoning substance was alcohol, in 55, 1 % of cases, followed by sedatives, in 27% of cases. There were 2 cases (0, 8%) of poisoning by hydrochloric acid, single case of poisoning by antifreeze and insecticide, and four by pesticide. Poisoning was suicidal in 202 cases (36, 7%), accidental in 13 cases (2, 3%), and overdose drug taking in 14 (2, 4%). Almost all victims were transported to hospital (97%), with adequate therapy during transport (16, 5 %). In two cases outcome was fatal (0, 8%) and in several cases hemodynamic instability was noted (4, 2%)

CONCLUSION: Poisoning is more common today than in past. The key for succesful help and prevention is quick reaction, good anamnesis and knowing of social aspects in affected region.

Key words: poisoning, drug.